

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Compendivm Concertationis, Hvivs Secvli Sapientivm Ac Theologorum, super erroribus moderni temporis

Bundere, Jan van den

Venetijs, 1548

De purgatorio, ti. 18

urn:nbn:de:hbz:466:1-36077

persuadet minores & exiles : non autem largas & exuberantes impartiri. Faciat itaq; in his uenijs praelatus ecclesie, quemadmodum administrator reipublice: cuius est distribuere de publico bene meritis non stricto commercio, ut tantum sit in pretio quantum ualeat labor susceptus pro republica: sed ut etiam aliunde ultra meritum aliquid gratie reportet: semp tamen in proportione iustitie distributiue. Sit insuper opus pium, pro quo conceduntur hae uenie, quod rectus arbiter censeat dignum talibus uenijs remunerandum. Non itaq; (ut calumniantur quidam) pro pecunia, sed pro opere pio conceduntur indulgentie: utpote pro erectione uel maintenance hospitalis: pro reparatione pontium: pro ecclesie fabrica: pro tuitione limitum christianitatis, &c. Licet haec opera quandoq; sine pecunia non consistant. Sit deniq; assecutus indulgentias in statu gratie, impleatq; quod constitutum est opus.

DE PURGATORIO TIT. XVIII.
ARTICVLVS I.

Indulgentias uestras ad purgatorium usq; pro R H E T.
tenditis, quod nos esse negamus. Communica-
to enim nobis Christi merito, suaq; benedictis-
sima passione in sacramento poenitentiae per abso-
lutionem, dicimus omnem poenam simul cum cul-
pa dilui propter infinitam uirtutem meriti Christi.

Græci, Armeni, Nestoriani & Iacobitæ in hoc dicuntur THE O.
errasse, inquitentes quod animæ corporibus exuta ante iudi-
cij extremi die, neq; beatitudine fruantur, neq; peccatorum
poenas luant. Ex quo fundamento elicuerunt nullum post
mortem esse purgatorium. In quo eos imitati sunt Ualden

Q

DE PURGATORIO

ses, Rutheni, & Albanen. Lutherus autem negat purgatorium ex sacris literis probari.

- Fundamentum istud ruit, si ostenditur animas corporibus exutas, mox operum suorum recipere mercedem. De beatitudine mox data iustis exeuntibus dicitur in Apocalypsi.
- Apoc. 7** Vidi turbam magnam quam dinumerare nemo poterat ex omnibus gentibus, & tribubus, populis & linguis stantes ante thronum, & in conspectu agni, amicti stolis & palmæ in manibus eorum. Et post pauca: Hi sunt qui uenerunt ex magna tribulatione, & lauerunt stolas suas in sanguine agni. Ideo sunt ante thronum Dei, & seruiunt ei die ac nocte in templo eius. Et rursus: Vidi, & erat agnus stabat supra montem Sion, & cum eo centum quadraginta quatuor milia, & cætera. Et cantabant quasi canticum nouum ante sedem, & ante quatuor animalia, &c. Et iterum Vidi subtus altare animas intersectorum propter nomen Dei, & propter testimonium quod habebant dabant uoce magna, dicentes. Usquequo domine sanctus & uerus non iudicas, & non uindicas sanguinem nostrum de his qui habitant in terra? Et datae sunt illis singule stolæ & dictum est illis, ut requiescerent tempus adhuc modicum donec compleantur conferui eorum. Et Paulus de Christo ait: Ascendens in altum, captiuam duxit captiuitatem: patres utique ueteris testamenti, non angelos. Nati hi nunquam fuere capti. Et rursus de se ait. Mihi uiuere Christus est: & mori lucrum, quod si uiuere in carne hic mihi fructus operis est, & quid eligam, ignoro. Coarctor autem est duobus, desiderium habens dissolui, & esse cum Christo multo magis melius: permanere autem in carne necessarium propter uos. Non haberet Paulus desiderium dissolui.

iii, nec mori aestimaret lucrum, nisi mox speraret sibi dari
 eternam felicitatem. Vnde & ait: Scimus quoniam si terre 1. Cor. 5.
 stris domus nostra huius habitationis dissoluatur, q̄ ædifi-
 cationem habemus ex Deo, domum non manufactam, sed
 eternam in caelis. Et de Lazaro dictum est, q̄ delatus sit per Luc. 16.
 angelos in sinum Abraham: ipsiq̄ latroni ait Saluator. Ho- Luc. 13.
 die mecum eris in paradiso. Habet quoq̄ & ipsius Malchia-
 dis papæ decretum. Regeneratio per se saluat, mox in pace
 beati seculi recipiendos.

Damnandos quoq̄ mox ad inferna descendere migrates
 docet Iob, dicens. Tenent tympanum & citharam, & gau Iob. 21.
 dent ad sonitum organi. Ducunt in bonis dies suos, & in pun-
 cto ad inferna descendunt. Et Esaias: Cithara & lyra, & Esa. 5.
 tympanum, & tibia & uinum in conuiujs uestris: & opus
 domini non respicitis. Propterea dilatauit infernus animam
 suam: & aperuit os suum absq̄ ullo termino. Et descendunt
 fortes eius, & populus eius, & sublimes gloriosiq̄ eius ad
 eum. Et Salomon ait: Corda filiorum hominum implentur Eccle. 9.
 malitia, & contemptu in uita sua: & post hæc ad inferos de-
 ducuntur. De Dathan autem & Abiron scribitur, q̄ descen Nume. 16.
 derunt uiui in infernum. Et de diuite Epulone ait Saluator, Luca. 16.
 q̄ sepultus est in inferno. Gloriam uero quam iam assecuti
 sunt beati in caelo, poenas gehennæ ac purgatorij contestati
 sunt tres contactu sacri diuini Hieronymi resuscitati, ut ha-
 bet Cyrillus episcopus Hierosolymitanus in epist. ab beatum
 Augustinum de miraculis sancti Hieronymi.

Hoc eliso fundamento rationi tuæ satisfacturus, dico. Si
 in absolutione passio Christi nobis comunicaretur infinite,
 quemadmodum est infinita: profecto omnis peccato debita
 poena, pariter cum culpa dilueretur. Ostendimus autem in

DE PURGATORIO

titu. 16. de satisfactione ar. 2. q. meritum, seu passio Christi nobis impartitur finite in absolutione. Quãobrem & nostrã Deus requirit satisfactionem pro tpali poena, in quam eterna cõmutata est, quã hìc uel in futuro solui necesse est:

APOC. 12. quoniã nihil coinquinatũ introibit in regnũ cœlorũ. Art. 2.
RHET.

Siquid morituri habent purgandum, dũ mortem uoluntariẽ acceptant, aboletur. Dixisti enim opus poenale expiatiuum poenarum peccatis debitarum. Omnium autem terribilium terribilissimum est mors, quapropter omnẽ poenam delet.

THEO. Fatemur quidem mortem pro bono uirtutis tuendolatam, spontaneẽq; perpeffam, omnem expiare poenã in iustificato. Mors autem naturalis (etsi libenti animo acceptatur) non est omnis poenae debite expiatiua. Nam poenã magis originalis, quã actualis peccati inflicta describitur à do-

Gene. 2. mino, qui parenti nostro ait. In quocunq; die comederis ex ligno, morte morieris. Hoc est, moriendi necessitatem habebis. Quãobrem trãstulit Symachus, mortalis eris. Et August. lib. 1. de pecca. remis. ca. 19. ait. Quãuis annos multos postea uixerint scilicet parẽtes nostri: illo tamen die mori cœperunt, quo mortis legem, qua in senium ueterarent, acceperunt.

Præterea ponamus duos naturali morte subito simul et inopinatẽ à uita hac migrare: unum quidem uenialibus obnoxium, poenarumue debitorẽ: alium autẽ à peccatis uenialibus & debitis poenis liberum, & exoneratum, si alter altero nõ euolabit ocius in cœlum, sed aequẽ citò regna cœlestia adibit uterq;? Si sic, quõ (quæso) cuiq; horum iuxta opera sua reddet Deus iudex iustus, eandem in eos ferens sententiam, qui disparis fuere uitæ?

Porro sit qui reluctetur morti. Quò abibit & iste? Ratio docet purgatorij locū priori, ac nouissimo debitū. Nam poenarum est debitor uterque uita migrans. Articu. 3.

Indulgentiæ uestræ quò suffragari possunt in purgatorio poenam luentibus: cum Petro & discipulis dictum sit. Quæcunque ligaueritis super terram, non infra terram, aut in purgatorio, &c. REHT. Matt. 18 Ioan. 20

Dicimus indulgentias suffragari his qui sunt in purgatorio per modum suffragij. THEO.

Præterea qui in purgatorio sunt nō penitus dicuntur esse extraterram, cum terminū adhuc nō attigerint. Arti. 4.

Optarem audire quibus authoritatibus, ratio RHE T. nibusue fultus, astruas purgatorium.

Aliquando homines unū errorem declinare cupientes, in alium incidunt. Origenes attendens Dei imensam misericordiam, posuit post mortem omnes poenas purgatorias, et finiendas. E diuerso quidam nullam dicunt purgatoriā poenam post mortem, cōtra tam euidentissima testimonia. Ait namq; Aug. in lib. de uera & falsa poen. ca. 18. Qui in aliud seculum distulit fructum conuersionis, prius purgandus est igne purgationis. Hic autem ignis etsi æternus non sit, miro tamen modo grauis est: excellit enim omnem poenā quam unquam passus est homo in hac uita. Articu. 5. THEO.

Hic liber non est Augustini: Nam cap. 17. citat Augustinum hoc modo inquiring: Licet de eius salute Augustinus potuit dubitare. RHE T.

Ratio ista friget: Hoc enim loquēdi genere seipsum quis allegat, quemadmodum idem Augu. in epist. quam ad secundum monachum scripsit, de se loquitur, dicens. Senti de Augustino quicquid libet: sola me in oculis Dei cōscientia non THEO.

DE PURGATORIO

accuset. Quæ uerba Gratianus Augustino tribuit. *ii. q. 3. cap. senti.* sicut & priora uerba *dist. 25. cap. qui in aliud.* Beda in collectaneis suis super epist. Pauli citat ea tanquam uerba Augustini.

Sed ut ad interrupta redeamus: Purgatorium rursus deserit Aug. *21. de ciui. Dei, cap. 13.* sic inquit Temporalis poenas alij in hac uita tantum: alij post mortem, alij nunc & tunc. Verumtamen ante iudicium illud seuerissimum non minus patiuntur. Quod & Platonici senserunt, ut ibidem habet Augustinus.

Præterea idem. *q. 2. de octo questionibus ad Dulcium* sic ait. Neq; negandum est defunctorum animas pietate suorum uiuentium releuari, cum pro illis sacrificium mediatorum offertur, uel elemosynæ in ecclesia fiunt: sed eis hæc profunt, qui cum uiuerent, ut hæc sibi postea prodesse possent meruerunt. Est enim quidam uiuendi modus, nec tam bonus, ut non requirat ista post mortem, nec tam malus, ut eis profint ista post mortem. Est uero talis in bono, ut ista non requirat. Et est rursus talis in malo, ut nec his ualeat, cum de hac uita transierit, adiuuari.

Quocirca hic omne meritum comparatur, quo possit post hanc uitam releuari quispiam uel grauari. Nemo autem speret quod hic neglexerit, cum obierit apud Deum promereri.

Non igitur illa quæ pro defunctis commendatis frequentat ecclesia, illi apostolicæ sunt aduersa sententia, qua dictum est
Rom. 14. Omnes astabimus ante tribunal Christi, ut referat unusquisque
2. Cor. 5. secundum ea quæ gessit per corpus, siue bonum siue malum.
 Quia etiam hoc meritum sibi quisque cum in corpore uiuere comparauit: ut ei possent ista prodesse. Non enim omnibus profunt. Et quare non omnibus profunt, nisi propter diff-

uentiam uitæ, quam quisq; gessit in corpore. Cùm ergo sacrificia siue altaris, siue quarũcunq; eleemosynarũ, pro baptizatis omnibus defunctis offerũtur: pro ualde bonis, gratiarũ actiones sunt: pro ualde malis, etsi nulla sint adiumenta mortuorum, qualescũq; uiuorũ consolationes sunt. Quibus autẽ profunt, ad hæc profunt, ut sit plena remissio, aut ceriẽ tolerabilior fiat ipsa dãnatio. Hoc ipsum deducit idem Augustinus in libro de cura pro mor. agenda, cap. 1. Et in Enchiridio, cap. 109.

Accedit huic & illud Greg. Niceni in sermone de defunctis. Si, inquit, aliquis Christo amico cõsentiens in hac uita purgare peccata minus potuerit, post transitum hinc per purgatorij ignis cõflationem expeditur. Et illud Gregorij papæ, in principio tertij psalmi pœnitentialis, ubi dicitur. Scio futurum esse ut post huius uitæ exitum, alij flammis expientur purgatorijs, alij sententiam subeant damnationis. Sed quia illum trãstorium ignem omni tribulatione æstimo in præsentī intolerabiliorem, non solum in furore eternæ damnationis opto non argui, sed etiam in ira transeuntis correptionis purgari. Idem in dialogo lib. 4. ca. 55. sic habet. Si culpæ post mortem insolubiles non sunt: solet animas etiam post mortem sacra oblatio salutaris adiuuare: ita ut hanc nonnunquam ipsæ defunctorum animæ experere uideantur. Tertullianus quoque, qui uixit tempore Polycarpi discipuli beati Ioannis apostoli, in libro de coronamilitis, sic scribit. Eucharistiæ sacramentum, & in tempore uictus, & omnibus mandatum à domino etiam antelucanis cœtibus: nec de aliorum manu, quàm præsentiu sumimus. Oblationes pro defunctis, pro natalitijs annua die facimus. Cypriannus uerò li. 2. epist. 9. sic habet: Epi-

DE PURGATORIO

*scopi religiose censuerunt, si quis frater excedens ad tutelam
 uel curam clericum nominaret: non offerri pro eo, nec sacri-
 crificium pro dormitione celebrari. Præterea Ioan. Chryso-
 sto. hom. 32. super Matthæ. sic inquit. Putas defunctum macu-
 lis inquinatum abijisse: da sibi sua, ut illis se maculis detergat.
 putas in iustitia ipsum decessisse: præbe ei tua ad mercedem
 & retributionis adiectionem. Rursus idem homi. 84. super
 Ioan. Eam, inquit, morientium curam habeamus, quæ et
 nobis & illis cõferat ad gloriam Dei: largas pro his eleemo-
 synas faciamus, mittamus eis pulcherrima uiatica. Diony-
 sius autem beati Pauli apostoli discipulus. 7. ca. eccle. Hiero-
 par. 3. sic habet. Precatur oratio illa antistitis diuinam cle-
 mentiam, ut cuncta dimittat per infirmitatem humanam ab-
 missa peccata defuncto, eumque in luce statuatur, & regione
 uiuorum, &c. Et post pauca: At fortasse ambigis cuius rei
 gratia præsul diuinam precatur clementiam, defuncto pec-
 catorum ueniam postulans, & æqualem sanctis ac lucidissi-
 simam sortem. Si enim eorum quæ in uita gessit honorem,
 aut malorum à diuina iustitia percipiet præmia. Perficit
 autem actiones suas in uita ista defunctus. Quenam hinc
 oratio præsulis ad aliam (præter illam quam meruit uita
 hinc actæ respondentem) transferet requiem? Non ignoro
 quidem & ego diuinis eloquijs accedens, singulis reddenda
 pro meritis sortem. Conclufit enim dominus apud se,
 ut referat unusquisque ea quæ per corpus gessit siue bonum
 siue malum. Quod autem & iustorum preces etiã in
 uita ista, & nedum post mortem, his solum profint, qui digne
 sunt, scripturæ nos edocet sacrosancta traditio. Quid
 enim Sauli profuit Samuelis oratio? Quid Hebræorum iue-
 nit plebem prophetica interpellatio? Nam profectò idem*

fit, ac si quis, sole suos radios sanis largiente oculis, sibi oculos eruens solaris luminis particeps fieri postulet. Sic impossibilem superflua spe ille suspensus est, qui sanctorum flagitat preces, & naturæ ipsorum consentaneas sacras operationes abigit.

Definiuit quoque concilium Florentinum locum esse purgatorij, sacratissimæque concilia grauissimè animaduertunt in eos, qui defunctos debitis suffragijs priuāt. Sic enim scribitur in concilio Carthagi. 4. cap. 106. quod fuit. 314. episcoporum. Qui oblationes defunctorum, aut negant ecclesijs, aut difficulter reddunt, tanquam egentium necatores excommunicentur: & recitatur. 13. q. 2. ca. qui oblationes. Concilium autem Varen. sic censuit, ca. 4. & habetur, ut sup. ca. qui oblationes. 2. Qui oblationes defunctorum retinent, et ecclesijs tradere demoratur, ut infideles ab ecclesia sunt abiiciendi. Et hi quasi egentium necatores, nec credentes iudicium Dei habendi sunt. Ibidem ca. clerici, ait conciliū Agathen. ca. 4. Clerici uel seculares, qui oblationes parentum, aut donatas aut testamento relictas retinere perstiterint, aut id quod ipsi donauerint ecclesijs uel monasterijs crediderint auferendum, uelut necatores pauperum, quousque reddat, ab ecclesijs excludantur. Quare? Profectò quia defunctos à purgatorijs poenis cum possint & debeant, non eripiunt. Art. 6.

Preces hæc pro defunctis gratiarum sunt actiones, non peccatorum, aut poenarum expiationes. R H E T.

Sunt gratiarum actiones pro ualde bonis, propitiationes uero pro non ualde malis. Nam pro uenia supplicatur delictorum commissorum, quæadmodum docent authoritates Dionysii, Chryso. Aug. & Greg. ar. præc. citatæ. Art. 7. T H E O.

Authores adduxisti asserentes post mortem fu R H E T.

DE PURGATORIO

turum purgatorium: sed sacri eloqui non est ad-
ductum testimonium.

THEO. Et si nullas citaueris scripturas dicentes non esse purgatorium: audire libeat, ex quibus scripturarum locis doctores clarissimi eliceant poenam esse purgatoriam. Dicit namque Augu. 21. de ciuita. Dei, cap. 24. Pro defunctis quibusdam uel ipsius ecclesie, uel quorundam piorum exauditur oratio: sed pro his quorum in Christo regeneratum, nec usque ad uita in corpore male gesta est, ut talem misericordiam reperiantur necessariam non habere. Sic etiam facta resurrectione mortuorum, non deerunt quibus post poenas quas petuntur spiritus mortuorum, impartiat misericordia, ut in ignem non mittantur eternum. Neque enim de quibusdam ueraciter diceretur, quod non eis remittatur, neque in hoc seculo, neque in futuro: nisi essent quibus, et si non in isto, tamen remitteretur in futuro. Ex eodem fundamento ait Gregorius dialo. cap. 39. *Qualis hinc quisque egreditur, talis in iudicio apparebit.* Sed tamen de quibusdam leuibus culpis esse morte iudicium purgatorius ignis credendus est: pro eo quod ueritas dixit. *Siquis in spiritum sanctum blasphemiam dixerit, neque in hoc seculo dimittetur, neque in futuro.* In qua sententia datur intelligi quasdam culpas in hoc seculo: quasdam uero in futuro relaxari. Præterea ait Apostolus. *Fundamentum aliud nemo potest ponere præter id quod positum est, quod est Christus Iesus. Siquis autem superædificat supra fundamentum hoc, aurum, argentum, lapides pretiosos, lignum, fœnum, stipulam: uniuscuiusque opus manifestum erit. Dies domini declarabit, quia in igne reuelabitur. Et uniuscuiusque opus quale sit, ignis probabit. Si cuius opus manserit, (gloriam in igne) quod superædificauit, mercedem accipiet. Si cuius*

opus arserit, detrimentum patietur: Ipse autem saluus erit, sic tamen quasi per ignem. Ex hac Pauli authoritate inueniet diligens scrutator purgatorium ignem post mortem. Si relictetur quis, audiat uel Augu. ser. 4. in cōmemoratione animarū, sic ea uerba interpretātem: Multi, inquit, sunt qui lectionem istam male intelligentes, falsa decipiuntur securitate, dum credunt q̄ si supra fundamentum Christum, capitalia crimina ædificent, peccata ipsa per trāsitorium ignem purgari: & ipsi postea ad uitam perpetuam peruenire. Et infrā: Illo enim transitorio igne, de quo dixit Aposto. Ipse enim saluus erit, sic tamen quasi per ignem, non capitalia, sed minuta peccata purgantur. Quicquid enim à nobis de istis peccatis redemptum non fuerit, illo igne purgandum est, de quo dixit Apostolus: Quia in igne reuelabitur. Et cuius opus arserit, (hoc est cremabile erit) detrimentum patietur. Et Grego. ut habet ibidem glo. ordina. Quāuis hic 4. dialog. de igne presentis tribulationis possit intelligi: tamen si quis cap. 39. de igne future purgationis accipiat, pensandum sollicitè est. Sic eundem locū interpretatus est Theodoricus episcopus Siren. dum ait: Dicit Apostolus q̄ saluabitur sic tanquā per conflatorium ignem purgantem, quicquid iuenit per incartelam præterita uitæ: ex puluere saltem pedum terreni sensus, in quo tandiu manet, quandiu quicquid corpulentia & terreni affectus inhæsit purgetur, pro quo mater ecclesia hostias, & dona pacifica deuotè offert. Artic. 8.

Hunc ignem dicimus tribulationem presentis RHET. uitæ, qua purgantur delicta aliquādo commissa. Dan. 4. Hoc igne purgatum fuit delictum Nabuchodonosor, & adulterium Dauid.

Non inficior ignem peccata purgantem, esse tribulatio THEO.

nem presentem. Sunt quippe quidam cum minutis peccatis decedentes, poenarumue debitores: quo nãq; purgabitur hi, nisi illo futuro purgatorio igne? quemadmodum ait Gregorius, ut in articulo præcedenti.

Quòd etiam de illo igne futuro intelligatur Pauli uerbum, uel in illo cõspicias quod subditur. Vniuscuiusq; opus manifestum erit. Quod quidem in hoc seculo fit minimè.

Eccle. 9. Quia nescit homo utrum amore uel odio dignus sit: sed omnia in futurum seruantur incerta. Confirmatur & per illud quod sequitur. Dies domini declarabit. Quis nam ille est futurus domini dies? Vtiq; iudicij, ut ibidẽ interpretatur Augustinus. Non q; non omnes dies sint eius, sed per excellentiam hic dicitur ad differẽtiam diei humani. Dies enim presentis tps, dies est hominis: quia in eo agit homo qd uult.

Ille autem erit dies domini, quia in eo faciet dominus quod iustum erit, reddens unicuiq; secundum opera eius. Et idẽ declarabit ille dies uniuscuiusq; operis qualitatem, quam nõdò latet. Nã in igne reuelabitur, id est, manifestabitur idẽ

1. Thes. 5. dies qui nũc omnes latet. Ille est dies de quo Apost. ait. Scitis quia dies domini sicut fur in nocte ita ueniet. Cuius &

Iohel. 2. meminit Iohel propheta, dicens: Magnus dies domini, &

Malac. 3. terribilis ualde. Et quis sustinebit eũ? Et Malachias: Quis poterit cogitare diem aduentus domini? Et quis stabit ad uidentum eum? Ipse enim quasi ignis conflans, & quasi herba fullonum. Et sedebit conflans, & emundans argentum: & purgabit filios Leui. Articulus. 9.

RHET. Manifestum est quoniã ignis de quo locutus est Apostolus, talis debet intelligi, ut ambo per eum trãseant: is scilicet qui ædificat super hoc fundamentum lignum, foenum, stipulam. Et qui au-

rum, argentum et lapides pretiosos superædificat. Nam apostolus subiunxit. Vniuscuiusque opus quale sit, ignis probabit. Cum igitur opera sancta quæ auro, argento, lapidibusque cōparantur pretiosis, nullus post hanc uitam ignis sit purgaturus: consequens p̄fectò uideēt, nullū ex hoc textu apostoli conuinci posse ignem afflictiuū, qui peccata minuta saluandorum post mortem sit expiaturus. Confirmat hanc sententiā August. in Enchiridio, ca. 68. dicēs. Ignis de quo locutus est apostolus eo loco, talis esse debet intelligi: ut ambo per eundem transeant, id est, qui ædificat sup hoc fundamento aurum, argentum, & lapides pretiosos, Et qui superædificat lignum, fœnū, & stipulā.

Hanc apparentem difficultatē soluit celeberrimus ille doctor Alchuinus lib. 3. de Trini. c. 21. ad Carolum Magnum, sic inquit. Non est dubitandū hoc ipsum apostolū dixisse de igne purgatorio: quē ignē aliter impij, aliter sancti sentient. Impij siquidē de illius ignis cruciatu, ad perpetuas ignium flāmas detrudentur. Sancti uerò qui sine omnium peccatorum macula in corporibus suis resurgēt, qui supra fundamentum (quod Christus est) aurum, argentum et lapides pretiosos ædificauerūt: tanta facilitate illū peruolāt ignem, quanta integritate fidei & dilectionis Christi in hac uita custodierunt præcepta. Eritq; illis ignis ille diei iudicij, sicut tribus pueris caminus babilonicae fornacis fuerat. Qui absque omni flammaram lesione, in domini laudes omnium pulchritudinem creaturarum conuocabant. Sunt itaque quidam iusti minutis quibusdam peccatis obnoxij, qui ædificauerunt supra fundamentum (quod Christus est) fœnum, li-

THE O.

DE PURGATORIO

gnum, stipulam, quæ illius ignis ardore purgatur: à quibus mundati æternæ felicitatis digni efficiuntur gloria, illosq; transitorio igne, & toto extremi iudicij die completo diuidentur duæ cōgregationes, sanctorum & impiorum. Una Christi: altera diaboli: una bonorum: altera malorum. Vtraque angelorum & hominum. Manifestum est ex his eundē esse purgatorij ignē, quæ & sancti immaculati sine dolore, & iusti peccatis minutis obnoxij non sine afflictione pertransibunt. Estq; uerè post mortē nos manens ignis purgatorius, minorum peccatorum expiatiuus. Et ad auctoritatem August. in Enchiri. cap. 98. in quæstione citata. Verum esse utrunque ædificantium debere hunc ignem transire dicimus: seu (ut Paulus habet) utriusq; opus quale sit hunc ignē probaturum: non quidem utriusque opus urendo, sed opus superædificantium scænum, ligna aut stipulam urendo: atque hoc ipso, opus ipsum probando: quod habeat aliquid purgandum. Opus uerò superædificantium lapides pretiosos, aurum, argentumue, illæsum permittendo: quo ostenditur nihil habere purgandum. Art. 10.

RHET. Sanctos nihil quod mundari debeat ex hoc mundo secum deferentes, sine tēporis intermedij interuallo cœlestem aulam non ingressuros, sed mediante igne atque tali igne, quem ipsi sentient, euolare in cœlum, piarum aurium, uidetur offensiuum.

THEO. Ne pijs auribus simus offendiculo, notabimus q; Moses ob diuini iudicij rigorem ad populū dixerit: Dominus Deute. 14. Deus tuus ignis consumens est. Et Apost. ait. Etenim Deut. Hebr. 12. noster ignis consumens est, (peccata intellige.) In quem Malach. 3. dū scripsit et Malachias. Ipse quasi ignis conflans et emittens

dans argentum, et purgabit filios Leui. Est igitur iudicium
 Dei ignis ille principalis, per quem omnia opera, etiam bo-
 na transire debent: iudicans quæ opera transire oportebit
 ignem illū corporeum afflictiuum, quæ non. Optima igitur
 quæque opera prior ille ignis diuini iudicij & probabit,
 & approbabit, secundū illud Apostoli. Vniuscuiusque
 opus quale sit, ignis probabit. De alio uerò igne, & illud 1. Cor. 3.
 accipitur Apostoli. Si cuius opus manserit, uidelicet apud
 diuinum iudicium, ad ignem purgatorium nō remittendū,
 mercedem accipiet paratam: nempe & absque ulla mora.
 Alia uerò opera probat quidem: uerū nō approbat ignis
 ille diuini iudicij, quam ob causam et ea adiudicat igni alij:
 ac longe diuerso, qui prioris ignis est instrumentum. De
 quo subditur. Si cuius uerò opus arserit, detrimentum patie-
 tur, quod sanè de dilatione mercedis, et ignis afflictione mo-
 lestiq; intelligitur. Quapropter subinfert Apostolus. Ipse
 autē saluus erit, sic tñ quasi per ignem, scilicet purgatorij.
 Vnde Ambr. & Anselmus ibidem. Saluus quidem erit:
 sed tamen poenā ignis patietur: ut per ignem purgatus, fiat
 saluus, & non sicut perditi, eterno igne imperpetuum tor-
 queatur. Huius purgatorij ignis poenalitatem ibidem dedu-
 cit Anselmus. Et de purgatorio futuro igne eadē uerba ex-
 ponit Grego. 4. dialo. ca. 39. In eūdem sensum accipit præ-
 fata uerba & Orige. hom. 25. super numeros. Tempus, in-
 quit, belli nobis est in hoc mūdo, spectat nos angelorū cho-
 rus, qñ uel quō de prælio hoc reuertamur, sollicitius perscru-
 tantur quis nostrū auri hinc amplius ferat, quis argenti pon-
 dus, quis lapides pretiosos, Requiritur etiam si quis æs defe-
 rat, aut ferrum aut plūbum. Requiritur ergo diligenter cū
 abierimus illuc, quid unusquisq; nostrum deferat: & secun-

DE PURGATORIO

dum ea quæ detulerit, etiam mansionis ei meritum præparabitur. Probatur enim hæc omnia quæ per ignem, per ignem quæ per aquam, per aquam. Vniuscuiusq; opus quale sit, ignis probabit. Et paulò post. Vides, inquit: quomodo purificatione indiget omnis qui exierit de prelio uitæ huius. Rursum idem hom. 6. super exodum. Qui saluus fit per ignem, saluus fit ut siquid fortè de specie plumbi habuerit admistum, id ignis decoquat, & resoluat: ut efficiantur omnes aurum bonum. Siquis multa opera bona, & parum aliquid iniquitatis attulerit, illud parum tanquam plumbum igne resoluitur, ac purgatur, & totum remanet aurum purum. Et si quis plus plumbi detulerit, plus exurit, ut amplius decoquatur, & si purum aliquid sit auri purgatum, tandem resideat. Quod si aliquis illuc totus plumbeus uenerit, fiet de illo, hoc quod scriptum est. Demergetur in profundum, tanquam plumbum in aqua ualidissima.

Præterea ex alio scripturæ loco, August. in lib. de cura pro mortuis agenda cap. 1. eadem sententiam elicit: In libris, inquit, Machabeorum legimus oblatum sacrificium pro mortuis. Sed etsi nusquam in scripturis ueteribus omnino legitur, non parua hac consuetudine claret authoritas, ubi in precibus sacerdotis, quæ domino Deo ad eius altare funduntur locum suum habet etiam commendatio mortuorum. Dicitur, namq; ibidem. Sancta & salubris est cogitatio, pro defunctis exorare, ut à peccatis soluantur. Artic. 11.

RHET. Liber Machabeorum apocryphus est: ideo ad astruenda quæ in contentionem ueniunt, inutilis. Dicit enim Hierony. in prologo Galeato ante libros Regum. Quicquid extra hos xxij. libros est, inter apocrypha esse ponendum: inter quos uiginti duo

duos libros, liber Machabæorū nō enumeratur.

Miretur nemo si aliquando libri Machabæorum in ec- THEO.
clesia non fuerint recepti. Fuerunt etiam aliquando epist. Ia-
cobi & Pau. ad Hebr. Apoca. pariter Ioannis non receptæ
in ecclesia: sicuti hactenus non est acceptata epist. Pauli ad
Laodicenses: cuius tñ ipse idē Apost. meminit ad Colos. Re-
cepit autē libros utrosq; Machabæorū conciliū Carthagi. 3.
ca. 47. Quāobrem Iudaizare, & ab ecclesiæ unione rece-
dere se declarat, qui Machabæorū libris fidē non adhibet.
Dicit præterea idem Hier. in. 2. plogo eiusdē libri. Macha-
bæorū libri, licet non habeātur in canone Hebræorum: Tñ
ab ecclesia inter diuinorū uoluminū annotantur historias.
Vnde dñica prima Octobris usq; in calēdas Nouēbris Ma-
chabæorū historiæ in ecclesia leguntur. dist. 15. ca. sãcta Ro-
mana. Et Aug. 18. de ciuitate Dei, cap. 36. dicit libros Ma-
chabæorū nō Iudæi, sed ecclesia pro canonicis habet. Ipsos
etiam Machabæorum libros Iosephum scripsisse attestatur
Hierony. in dialogo cōtra Pelagij hæresim lib. 2. epist. 16.
Ob hæc nihil authoritatis est eis detrahendum. Dicit enim
Hierony. 2. par. epist. 10. exponens terram promissionis se-
cundum Anagogem. De epist. Pau. ad Hebr. de qua aliquan-
do aliquid fuit ambiguitatis cuiusnam esset: Illud nostris di-
cendum est, hanc epistolam quæ inscribitur ad Hebræos, nō
solum ab ecclesijs orientis, sed ab omnibus retro ecclesiæ
Græci sermonis scriptoribus quasi Pauli suscipi licet. Plæ-
riq; eam uel Clementis, uel Barnabæ arbitrantur. Et nihil
interesse cuius sit cū ecclesiastici uiri sit, & quotidie ec-
clesiarum lectione celebretur. Siquis iudaizans eos recipe-
re recusat, pari ratione, & nouum testamentū reijciet: quia
non est de canone Hebræorum, nec Iudæi recipiunt.

R

DE PURGATORIO

Matth. 2. Confirmat uerò nostram priorem sententiam & illud Salu-
toris. De omni uerbo ocioso quod locuti fuerint homines,
reddent rōnem in die iudicij. Quis ille dies est iudicij: Vult
qui post mortem uenturus est, dicente Apostolo. Statutum
est hominibus semel mori. Et post hoc, iudiciū. In illo ite-
Hebræ. 9 die post mortem dabunt homines rationem, potissime de
illis pro quibus reprehensibiles fuerant, atq; culpabiles, quibus
& poena debetur expianda, nō nisi in purgatorij loco.

Corroborat & nostra uetus ecclesie cōsuetudo, ab Apo-
stolorū tēpibus hactenus cōtinuata (quæ non minime est a
auctoritatis, ut habitū est hoc titu. art. 10. in fi. et tit. 17. c. 1.)
quæ orat pro refrigerio animarum defunctorū. Et Am-
br. lib. 2. episto. ad Faustiniū contristatum propter obitum Ger-
manæ, hortatur pro ea fieri supplices preces dicens. Ego
eam non tam deplorandam, quàm orationibus prosequen-
dam reor. Non tam moestificandam lachrymis tuis: sed magis
magis oblationibus animam eius domino cōmendandam
tror. Hinc & pro fratre suo orat, ut habet in libro de uita
su fratris cap. ulti. Et in oratione de obitu Theodosij Impe-
ratoris sic pro eo orat: Tu domine da seruo tuo Theodosio
requiem, quam præparasti seruis tuis. Illo conuertatur ani-
ma eius, unde descēderat. Dilexi eum: & idcirco prosequor
eum usq; ad regionem uiuorum. Nec deserā donec stetit pre-
cibusq; inducam uirum, quò illum sua merita uocāt, in mon-
tem domini sanctum. Orauit & Theodosius secūsus ad lo-
culum Ioannis Chrysost. supplicās pro Archadio & Eudochia
suis parentibus: ut ignoranter delinquentibus uenia dē-
naret, ut habet historia tripartita, lib. 10. cap. 20.

Et Augustinus pro matre sua Monica preces postulauit,
ut habet in libro confessio, cap. ulti. Ibi etiā dicitur. Illi

inquit (scilicet mater mea) imminente die resolutionis suæ, non cogitauit suum corpus sumptuose contegi, aut condiri aromatibus, aut monumentum electum concupiuit, aut sepulchrum curauit patrum. Non ista mādauit nobis: sed tantūmodo memoriā sui ad altare tuū fieri desyderauit. Vnde sciret dispensari uictimam sanctā, qua deletum est chirographum, quod erat contrarium nobis: quia triumphatus est hostis computās delicta nostra, & quærens quod obijciat, & nihil inueniens in illo in quo uincimus. Rursus idem sermo. 44. ad fratres in eremo, sic ait: Defunctis cum omni diligentia misereri & subuenire studeamus, attendentes & quid Iudas Machabæus fecerit. Dixit enim quod sācta pro defunctis esset cogitatio orare: ut à peccatis soluātur, &c.

Ora ergo pro defunctis, ut dum fuerint in æterna uita, pro te orare non negligent. Expectant enī nos, ut iuuentur per nos. Tempus enim operandi iam profugit ab eis. Idem habet & ipse Aug. ser. 32. de uerbis Apostoli. Audi uetustiorē Aug. Chrysof. ipsum hom. 69. ad populum Antiochenum. Non temerē, inquit, ab Apostolis hæc sarcita fuerūt, ut in tremendis mysterijs defunctorum agatur cōmemoratio. Sciunt enim illis inde multum contingere lucrum, utilitatem multam. Cū enim totus constiterit populus extensis manibus, sacerdotalis plenitudo, & tremendum proponatur sacrificium, quō Deum non exorabimus pro his deprecantes? Idem sentit & Diony. cap. 7. eccle. Hierar. Pauli discipulus, sic inquit. Venerandus antistes precem sacram super mortuum peragit. Precaturq; oratio illa diuinā clementiam, ut defuncto Deus cuncta dimittat peccata per infirmitatem humanam admissa: eumq; in luce statuatur in regione uiuorum, in sinibus Abrahamæ, Isaac & Iacob, in loco

DE PURGATORIO

unde aufugit dolor, & tristitia, & gemitus. Et paulò post.
 Quenam, inquit, de hmōi prece, quā sup defuncto peragat
 presul, ex diuinis ducibus nostris traditio peruenit ad nos,
 operæpretium est ut dicamus. Venerandus antistes (ut scri-
 ptura ait) interpres est diuinorum iudiciorū: angelus enim
 domini omnipotentis est. Didicit igitur de scripturis diui-
 nitus traditis, ut his qui piē uixerūt lucidissima diuinaq;
 ta pro merito, ab æquissimis lancibus reddatur, non recor-
 dante diuina bonitate per summā clementiam maculas, quæ
 illis humana infirmitate adhæserunt.

Habes itaq; probatum purgatoriū ex sacræ scripturæ,
 et antiquissimorum, sanctissimorū pariter et doctissimorum
 patrum testimonijs. Quòdq; memoria defunctorum firmum
 in gratiarum actionem, sed & in animarum refrige-
 rium. Qui orandi modus & ab ipsis Apostolis diuinaq;
 declaratus est. Articulus. 11.

RHET.

Multis citatis patrum testimonijs, nifus espro-
 bare animas releuati à pœnis purgatoriij, per uiuorū
 suffragia. Producam & ego patrum dicta ex
 diametro repugnātia. Ait nanq; Hieronymus su-
 per ecclesiasten, cap. 11. super illo. Si ceciderit lignū
 ad austrum, aut ad aquilonem, in quocunq; loco
 ceciderit, ibi erit. Si tu quasi lignū, quāuis longæ-
 uus sis: non eris imperpetuum, sed subito ut uen-
 torum, ita mortis tempestate subuersus, ubicunq;
 cecideris, ibi iugiter manebis: siue te rigidū & tro-
 cem, siue clementem & misericordem, ultimum
 inuenerit tempus,

THEO.

Non aliud sibi uult uel authoritas in Ecclesiaste, uel Hi-
 ronymus ipse, nisi q; mortuus in quo statu decesserit, ibi

nebit, in charitate uidelicet, uel extra charitatem. Vt si sine charitate obierit quis, quod est esse rigidum & trucem, nō possit fieri misericors et clemens in charitate, aut ediuersō. Nam post mortē charitatē perdere, uel de nouo sibi acquirere ualet nemo. Cum hoc tamen inmutabili statu stat, ut qui hoc meruerunt in charitate existentes, possint hinc decedentes uiuorum suffragijs, à pœnis debitis releuari, ut probat August. q. 2. de octo quæstionibus ad Dulcitium. Et habes supra articulo quinto. Nō enim illa pœnarum releuatio statum mutat, sed in eo sunt statu, in quo possint à debitis pœnis releuari.

Articulus 13.

Augustinus cōtra Pelagiū in Hypognostico, R H E T. libro quinto dicit. Primum locum fides catholicorum diuina authoritate regnum credit esse cœlorum. Vnde nō baptizatus excipitur. Secundum gehennam, ubi omnis apostata uel à fide Christi alienus, æterna supplicia experitur. Tertium penitus ignoramus, imò nec eē in scripturis sanctis inuenimus. Finge Pelagiane locū ex officina dogmatis tui, ubi alieni à Christi grā uitā requiei & glorię paruuli possidere possint. Si tertius à regno cœlorū, & gehēna nō est locus: ubi erit purgatoriū?

Non congruebat Augustini uerba extra suum propositum detorquere. Disputat nanq; ibi contra Pelagium asserentem non baptizatorum animas æterna requie cum Deo perfrui. Quem sic impetit. Duo, inquit, duntaxat in scripturis inuenio animarum perpetua receptacula: Cœlum, ubi beati æterna fruuntur felicitate: & gehennam, ubi impetuum mali pœnas luent. Tertium perpetuæ requieui, & beatificæ cum Deo, non inuenio pro animabus non baptiz

DE PURGATORIO

zatorū. Nihil ergo de purgatorio loquitur. Non enī ipsa
animas detinet imperpetuum, sed ad tempus purgat, ut pu-
rificatae ad felicitatem euolant. *Articulus. 14.*

RHET. Ait idem Augustinus de uanitate seculi, cap. 1.
circa finem, cum multa praemisset de non timen-
da morte. Cauete, inquit, ne in exitu uestro tristi-
tiam faciatis angelis & gaudium inimicis. Scitote
uero quia cum anima à corpore auellitur, statim
aut in paradiso pro meritis bonis collocatur, aut
certe pro peccatis in inferni tartara praecipitatur.
Eligite modo quod uultis, & hoc iam in uita ue-
stra disponite, aut perpetualiter gaudere cum san-
ctis, aut sine fine cruciari cum impijs. Si statim ani-
mae corporibus exutae, uel euolat ad paradysum,
uel praecipitantur ad tartara: consequens est non esse
purgatoriū, ubi morentur animae purgandae.

THEO. Absit ut hoc uerbū Augustini obiter prolatum suis
quentissimis assertionibus, in diuersis libris conscriptis, pra-
iudicare ualeat: ubi data opera de purgatorio post mortem
futuro disputat, ut habitum est. Itaque quāuis animae aliquan-
diu detineantur purgandae in purgatorio: adhuc tamen di-
cuntur statim in paradysum collocari. Quid enim illud bre-
ue tempus comparatum aeternitati beatitudinis, nisi momen-
tum? Sicque statim beatitudini reddi dicuntur animae, licet mo-
ratae fuerint in purgatorio purgandae, quēadmodum de alio
quo modicum occupato dicimus. Statim uenturus est. Hoc
est post paruan moram. Neque hoc alienum est à scriptura
Malach. 3. ra. Ait enim Malachias de multorum annorum curriculum.
Statim ueniet ad templum suum dominator, quē uos quaer-
itis. Et de aliquot dierum interuallo dicitur, & Bersabee sta-

tim sanctificata est ab immūditia sua. Quia itaq; quasi pro 2. Reg. 11.
 nihilo estimādum est illud purgationis tempus, cōparando
 ipsum aeternitati: bene ait Augustinus statim. Artic. 15.

Gregorius. 13. Moraliū cap. 20. sic ait. Quia au- R H E T.
 thoris nostri gratia redempti sumus, hoc iam cœ-
 lestis muneris habemus: ut cūm à carnis nostræ
 in habitatione subtrahimur, mox ad cœlestia præ-
 mia ducamur: quia dum conditor & redemptor
 noster claustra inferni penetrans, electorum exin-
 de animas eduxit, nos illò ire non patitur: unde
 iam alios descendendo liberauit.

Noluit his uerbis Gregorius negare purgatoriū, quod THE O.
 in. 4. dialo. & alibi per scripturas & historias, tam diligen-
 ter confirmauit. Voluit aut̄ hoc insinuare, q̄ non excludi-
 mur nunc à regno cœlorum emigrantes: sicut patres uete-
 ris testamenti, ante Christi passionem excludebātur. Quia
 illi quantūlibet purgati, adhuc tamen excludebantur. id au-
 tem modo non fit. Quòd autem hæc eius fuerit intentio, pa-
 tet per sequentia. Subdit enim. Hi qui ante eius aduentū in
 hunc mundum uenerunt, quantūlibet iustitiæ uirtutem ha-
 berēt ex corporibus edicti, in sinum cœlestis patriæ statim
 recipi nullo modo poterant, quia nec dum ille uenerat qui
 inferni claustra sua descensione solueret, & iustorū animas
 in perpetua sede collocaret. Articulus. 16.

Adhuc unum obijciā argumētum. Dicit nāq; R H E T.
 Theophy. super illo Matth. 8. Occurrerūt ei duo
 habentes dæmoniū. Dæmones quoddā dogma
 instituire uolebant, quod animæ defunctorū fiant
 dæmones. qđ nemo credere debet. Anima enim
 egressa in mundo non errat: iustorū enim animæ

DE PURGATORIO

in manu Dei sunt. peccatorum uerò & ipsæ hinc abducuntur, ut anima diuitis: ergo animæ beatificandæ, mox ad cœlos euolant & migrantes.

THEO. Aliquid concluderet argumentum tuum, si diceremus animas egressas corporibus in mundo oberrare, ut purgarentur. Nec authoritas per te citata, aliquid tuo proposito concludit. Nam ubicunque sunt animæ, in manu Dei sunt. Dicit enim Psalmographus David. Quò ibo à spiritu tuo, & quò à facie tua fugiam? Si ascēdero in cœlum, tu illic es: si descendero ed infernum, ades: Si assumpsero pennas meas diluculo, & habitauero in extremis maris: etenim illuc manus tua deducet me. Est nanq; Deus in cœlo, per suauissimam gloriā: est in inferno, per rigidissimam iustitiam: in purgatorio per mitem iram, purgans animas ad felicitatem perennem perfruendam. Est & in mūdo per expectantem misericordiam, & gubernantem prouidentiam. Sunt itaque in purgatorio constituti etiam in manu Dei. Non enim est extra gratiam patris filius, quem corripit. Quis Hebræ. 12. nanque filius quem non corripiat pater, ait Apostolus: extra disciplinam sunt adulteri, & non filij. Sunt quoque uisitorum animæ in manu Dei protegentis, prouidentis, & gubernantis. Dannatorum uerò animæ sunt in manu Dei uisitantis, & pœnas peccatis debitas sine misericordia liberante, infligentis. Quomodo autem mortui uiuorum orationibus, & beneficij iuuentur, docet Damascen. prolixiori sermone. Legat cui libet.

*